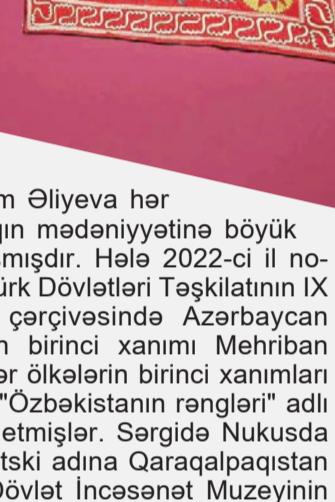
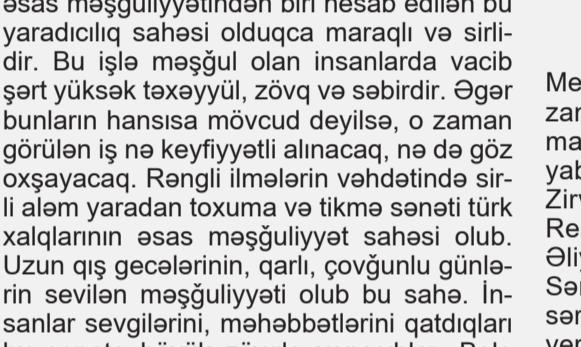

Yazın gəlişi təbiətin oyanması kimi xarakterizə olunsa da bu, həm də insanın ovqatına müsbət təsir edir. Qışın nağılvari dünyasından ayrılan Adam övladı ətraf alamlı təmasdan zövq alır. Axi, bahar fəsli özü ilə həm də gözəllik, işıq, canlanma gətirir. Bu rəngarənglikdə xoş ovqat, əhvali-ruhiyyə yaranır. Bütün bunlardan güc alan, ilhamlanan insan iürəyinin odu, zəkasının qüvvəsi, istedadının gücü ilə təbiətdən cəmiyyətə integrasiya edərək möcüzələr yaratır. İnsan əməyinin möcüzələrindən biri də tikmə, toxuma sənətidir.

Rənglərdə gözəlləşən özbək "ilmələri"

Bakıda

Qədim zamanlarda şərq xalqları və türk millətlərinin əsas məşguliyyətindən biri hesab edilən bu yaradıcılıq sahəsi olduqca maraqlı və sırlıdır. Bu işlə məşğul olan insanlarda vacib şərt yüksək təxəyyül, zövq və səbirdir. Əger bunların hansısa mövcud deyilsə, o zaman görülən iş nə keyfiyyəti alınıcaq, nə də göz oxşayacaq. Rəngli ilmələrin vəhdətində sırlı aləm yaradan toxuma və tıkmə sənəti türk xalqlarının əsas məşguliyyət sahəsi olub. Uzun qış gecələrinin, qarlı, çovğunlu günlərin sevilən məşguliyyəti olub bu sahə. İnsanlar sevgilərini, məhəbbətlərini qatdıqları bu sənətə böyük zövqle yanaşıblar. Belə gözəl sənət əsərləri yaradan xalqlardan biri də özbəklərdir. Bu günlərdə ölkəmizə səyəhət edən Özbekistanın sənət adamları yazın gəlisi heç də təsadüfi seçmeyiblər. Martin 17-də Heydər Əliyev Mərkəzində "İlmələrde yaşayan ırs: Özbekistan tıkmələrinə seyahət" adlı sərgi öz işinə başlayıb. Özbekistan mədəniyyətinin və incəsənətinin inkişafı Fondu ilə birgə keçirilən sərgidə 148-dən çox dekorativ-tətbiqi sənət nümunəsi nümayiş etdirilir. Sərgi XIX əsrin sonuna XX əsrin əvvəlində Özbekistanın mədəni-tarixi ırsına və milli geyimlərinə həsr olunub.

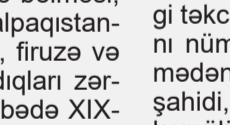
Sərgidə kişilərin milli geyiminin əsas elementi olan qızıl naxışlı çapanlar (uzun üst geyimi) bölməsi, Daşkənd, Cizax, Səmərqənd, Şəhrisəbz, Nurata və Buxara və Qaraqalpaqstanın ən qədim ustaların gümüş, firuze və digər qiymətli daşlardan hazırladıqları zərərliq nümunələri bölməsi ilk növbədə XIX-XX əsr Özbekistan sənətkarlığının inkişafını əks etdirir. Qeyd edək ki, buxaranın qızıl tıkmələri hər zaman Özbekistanda digər sənət növləri arasında xüsusi yer tutur. Yazın gəlisi bildirən Novruz bayramı ərefəsində Heydər Əliyev Mərkəzində əlvan rəngli, bahar təravetli ekspozisiya olduqca böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycan və Özbekistanın qədim köklərə malik tarixi əlaqələri çoxşaxəli xarakter daşıyır. Bu xalqların etnik köklərinin eyniliyi, ilk növbədə, çoxsaylı tarixi faktların da sübut etdiyi din birliliyi şərtləndirir. Din birliliyi memarlıq, ədəbiyyat və miniatür sənətinin inkişafında, ən əsası isə hər iki xalqın mentalitet və dünyagörüşünün oxşarlığında özünü bürüzə verir. Azərbaycan və Özbekistanın coğrafi mövqeyi də iki dövləti yaxınlaşdırır amillərdəndir. Bu gün iki ölkənin ictimai-siyasi və iqtisadi həyatında baş verən dəyişikliklər, böyük uğurlar qarşılıqlı etimada əsaslanan münasibətlərin inkişafına şərait yaradır. Qədim tarixə və mədəni ırsə malik olan Azərbaycan və Özbekistan xalqlarının dostluq əlaqələri gələcək münasibətlərin daha da inkişaf etməsinə zəmin yaradır. Bu baxımdan, xalqlar arasında siyasi-iqtisadi əlaqələrlə yanaşı, mədəniyyət sahəsində də görüşlər olduqca vacibdir. "İlmələrde yaşayan ırs: Özbekistan tıkmələrinə seyahət" adlı sərginin bu mənada böyük əhəmiyyəti var.

Bu sərgi ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin daha bir göstəricisidir. Tədbirin keçirilməsinə dəstək göstərən Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti

Mehriban xanım Əliyeva hər zaman bu xalqın mədəniyyətinə böyük maraqla yanaşmışdır. Hələ 2022-ci il noyabrın 10-da Türk Dövlətləri Təşkilatının IX Zirvə Görüşü çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının birinci xanımı Mehriban Əliyeva və digər ölkələrin birinci xanımları Səmərqəndə "Özbekistanın rəngleri" adlı sərgidə iştirak etmişlər. Sərgidə Nukusda yerləşən İ.Savitski adına Qaraqalpaqstan Respublikası Dövlət İncəsənət Muzeyinin kolleksiyasından məşhur əsərlər nümayiş olunmuşdu. Burada sərgilənən əsərlər Özbekistanın XX əsr təsviri sənətinin bütün istiqamətlərini əhatə etmişdi. Bu gün isə Özbekistan öz sənət nümunələri ilə Azərbaycana qonaq gəlib.

Onu da qeyd edək ki, sərgidən bir gün əvvəl, "Lazgi. Qəlb və sevginin rəqsı" adlı balet tamaşasının təqdimatı olub. Bu, UNESCO-nun qeyri-maddi mədəni ırs siyasi

hisinə daxil olan rəqsdir. Sərginin açılış mərasimində Özbekistan Prezidentinin köməkçisi Saïda Mirziyoyeva çıxış edərək Azərbaycanda olmaqdan və bu sərginin təşkilindən məmənunluğunu ifadə edib: "Bu gün Bakıda, Heydər Əliyev Mərkəzində "İlmələrde yaşayan ırs: Özbekistan tıkmələrinə seyahət" adlı böyük sərgi açılır. Bu sərgi tekçə dekorativ-tətbiqi sənət kolleksiyasını nümayiş etdirmir, həm də Özbekistanın mədəni ırsının zəngin müxtəlifliyinin canlı şahidi, onun tarixi dərinliyinin və mədəni təkamülünün təcəssümüdür". Xalqlarımızı təriddə, mədəniyyətdə və ənənələrdə çoxsaylı ortaq məqamlar birləşdirir. Bizim həm də qonaqpərvərlik, zəngin milli metbəx və tıkmə, ağac üzərində oyma, keramika kimi nadir xalq sənəti ırsınə sahib ortaq cəhətlərimiz var".

Cıxışlardan sonra Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva və Özbekistan Prezidentinin köməkçisi Saïda Mirziyoyeva Heydər Əliyev Fondunda dəstəyi ilə hazırlanmış "Azərbaycan xalçası - ilmələrin rəqsı" və "Kukla incəsənətdə" sərgiləri ilə tanış olublar. Qeyd edək ki, xalça kolleksiyası 8 ilə ərsəyə gəlib. Qədim sənətə yeni nəfəs verən sərginin kolleksiyasındaki "Yaraniş", "Şikargah", "Xan ovu", "Cəng və barış", "Bəndi-rumi", "Şəbəkəli", "Adəm və Həvvə", "Ağaclı", "Narlı", "Göllü", "Ləçək-turunc", "Dörd fəsil", "Tağlı", "Cəmadət" xalçaları, "Cənnət quşları" və "Cənnət bağı" dəstxalı - gəbələri bənzərsiz sənət nümunələri böyük maraqla qarşılılıb. Kolleksiyadakı xalçaların hər biri naxışlar, ornamentlər ziyanətçilərin zövqünü oxşayır. "Kukla incəsənətdə" sərgisində isə 200-dən çox kukla nümayiş etdirilir. Ekspozisiyada sənət nümunələrinin eksəriyyəti tək nüsxədə hazırlanıb və yüksək bədii dəyərə malikdir.

Heydər Əliyev Mərkəzində təşkil edilən dəst ölkənin mədəni-tarixi ırsını özündə yasadın "İlmələrde yaşayan ırs: Özbekistan tıkmələrinə seyahət" adlı sərgi iyulun 1-dək davam edəcək.

Ramidə YAQUBQIZI,
"Respublika".